

STORTINGET

Innst. 136 S

(2022–2023)

Innstilling til Stortinget
fra helse- og omsorgskomiteen

Dokument 8:267 S (2021–2022)

Innstilling fra helse- og omsorgskomiteen om Representantforslag fra stortingsrepresentant Seher Aydar om å sikre ungdom helserettigheter gjennom å utvide egenandelsfritaket

Til Stortinget

Bakgrunn

I dokumentet fremmes følgende forslag:

«Stortinget ber regjeringen sørge for at barns unntak fra egenandeler i helsetjenesten utvides til å omfatte aldersgruppen 16 til 18 år.»

Det vises til dokumentet for nærmere redegjørelse for forslaget.

Komiteens merknader

Komiteen, medlemmene fra Arbeiderpartiet, Tove Elise Madland, Cecilie Myrseth, Even A. Røed og Truls Vasvik, fra Høyre, Erlend Svandal Bøe, Kristin Ørmen Johnsen og lederen Tone Wilhelmsen Trøen, fra Senterpartiet, Lisa Marie Ness Klungland og Hans Inge Myrvold, fra Fremskrittspartiet, Bård Hoksrud og Morten Wold, fra Sosialistisk Venstreparti, Marian Hussein, fra Rødt, Seher Aydar, fra Kristelig Folkeparti, Olaug Vervik Bollestad, og fra Pasientfokus, Irene Ojala, viser til forslaget i

Dokument 8:267 S (2021–2022) om å sikre ungdom helserettigheter gjennom å utvide egenandelsfritaket. Statsråd Ingvild Kjerkol har uttalt seg om forslaget i brev til komiteen av 9. september 2022. Brevet følger som vedlegg til denne innstillingen.

Komiteen har mottatt skriftlig høringsinnspill fra Den norske legeforening, Unge funksjonshemmede, Norsk Fysioterapeutforbund og Løvemammaene. Alle disse organisasjonene støtter representantforslaget. Komiteen viser til at Legeforeningen i tillegg mener at fritaket bør utvides til å omfatte pasienter opptil 20 år, og at egenandeler bør fjernes for sårbare pasientgrupper. Videre bør egenandelssystemet etter Legeforeningens syn evalueres for å se hvordan systemet slår ut for ulike pasientgrupper, slik at ordningen ikke forsterker sosiale helseforskjeller.

Komiteen viser til at barn under 16 år i dag har fritak fra å betale egenandel hos lege, psykolog, poliklinikk, røntgeninstituttet og fysioterapeut, samt for enkelte medisiner og medisinsk utstyr på blå resept. Barn over 16 år må betale egenandeler på lik linje med voksne.

Komiteen viser til at statsråden i sitt brev til komiteen uttrykker at regjeringen har som ambisjon å holde egenandeler på et lavt nivå, og at lik tilgang til helsetjenester av høy kvalitet, uavhengig av økonomi, er et grunnleggende prinsipp for vår felles helsetjeneste og kjernen i vår velferdsmodell. Statsråden viser videre til at regjeringen vil komme tilbake til vurderinger om egenandelene for aldersgruppen 16–18 år i budsjettforslag til Stortinget, og statsråden anmoder derfor helse- og omsorgskomiteen om å ikke gå videre med representantforslaget nå. Komiteen viser på denne bakgrunn til komiteens Innst. 11 S (2022–2023) til Prop. 1 S (2022–2023).

Komiteens medlemmer fra Arbeiderpartiet og Senterpartiet viser til statsrådets svarbrev, der det fremkommer at regjeringen vil vurdere endringer av egenandelsordningen lagt til statsbudsjettet for 2024. Disse medlemmer viser til at det pågår utredningsarbeid knyttet til tannhelse som del av egenandelsordningen, og det vil være naturlig se helhetlig på egenandelsordningen.

Disse medlemmer viser til at det i dag er tilrettelagte og tverrfaglige helsetjenester for ungdom fra 16 år og oppover gjennom kommunale helsestasjoner og skolehelsetjeneste. Dette er helsetjenester som ikke blir belastet for egenandel, der ungdom mellom 12 til 20 år kan få god helsefaglig oppfølging.

Komiteens medlemmer fra Høyre og Kristelig Folkeparti er opptatt av en god og tilgjengelig helse- og omsorgstjeneste som setter pasientens behov i sentrum. Disse medlemmer viser til at regjeringen Solberg så viktigheten av forebygging og tidlig innsats, og at barn og unge var høyt prioritert. Blant annet ble helsestasjons- og skolehelsetjenesten styrket betydelig under regjeringen Solberg.

Disse medlemmer viser til statsrådets vurdering av forslaget i brev til Stortinget den 9. september 2022. Her fremkommer det at regjeringen vil gjøre vurderinger av egenandelene for aldersgruppen 16–18 år, og at regjeringen vil komme tilbake til dette. Disse medlemmer vil avvente regjeringens vurderinger, men vil samtidig påpeke at det er viktig å se helheten når det skal gjøres endringer i grunnleggende ordninger, og at det ikke blir gjort små justeringer her og der.

Komiteens medlemmer fra Fremskrittspartiet mener det er naturlig at egenandelsfritaket følger myndighetsalder. Det vil da følge det samme egenandelsfritaket som ved tannbehandling.

Disse medlemmer merker seg at statsråden i sin vurdering av forslaget den 9. september 2022 anmodet helse- og omsorgskomiteen om ikke å gå videre med representantforslaget, ettersom

«Regjeringen vil komme tilbake til vurderinger om egenandelene for aldersgruppen 16-18 år i våre budsjettforslag til Stortinget»

Disse medlemmer merker seg også at det ikke er kommet noen forslag til endringer på dette punktet i regjeringens budsjettforslag.

Disse medlemmer viser til Fremskrittspartiets alternative budsjett, der det ble foreslått å øke egenandelstaket slik at helsetjenester skal være gratis for alle frem til fylte 18 år.

Komiteens medlem fra Sosialistisk Venstreparti støtter forslagsstiller sin intensjon og viser

til at det er et fornuftig og relativt kostnadseffektivt tiltak, som når mange.

Dette medlem viser til at forslaget er et budsjettforslag, og mener det er kunstig å foreslå et slikt tiltak utenfor budsjett, men støtter forslaget om en helhetlig gjennomgang. Dette medlem merker seg også innspillene om at det er en rekke grupper som har behov for lavere betaling. Både Legeforeningens innspill om redusert betaling opptil 20 år og spørsmålet om å frita enkelte utsatte grupper helt er viktige innspill.

Komiteens medlemmer fra Rødt og Pasientfokus viser til at Norge har ratifisert FNs barnekonvensjon, som slår fast at barn har rett til den høyest oppnåelige helsestandard og til behandlingstilbud for sykdom og rehabilitering, og at et viktig premiss for å sikre dette er at barn er fritatt for egenandeler i helse. Noen helsetjenester, som tannbehandling og psykoterapeutisk behandling er gratis for pasienter under 18 år. Derimot må barn i aldersgruppen 16–18 år begynne å betale egenandeler på linje med voksne hos lege, poliklinikk på sykehus, røntgeninstitutt og fysioterapeut samt for en del medisiner og medisinsk utstyr på blå resept.

Disse medlemmer merker seg at statsråden i sitt svarbrev skriver at regjeringen vil:

«komme tilbake til vurderinger om egenandelene for aldersgruppen 16–18 år i våre budsjettforslag til Stortinget»

og anmoder helse- og omsorgskomiteen om å ikke gå videre med representantforslaget, men kan ikke se at temaet er berørt i regjeringens forslag til statsbudsjett for 2023. Disse medlemmer påpeker at komiteen ikke kan la være å gå videre med et forslag som handler om at barn skal ha lik tilgang til helsetjenester, når det er uavklart når eller hvordan regjeringen skal gjøre en eventuell vurdering.

Disse medlemmer viser til at da barnetrygden i 2000 ble forlenget til 18 år, var argumentet at svært få forsørger seg selv før de fyller 18 år. Disse medlemmer mener at fritak for egenandeler i helsetjenesten burde følge det samme prinsippet.

Disse medlemmer viser til at det i flere høringsinnspill ytres bekymring om at egenandeler i helsetjenesten, særlig for barn og ungdom, svekker tilgangen til helsetjenester for dem med dårlig økonomi. Sykdom rammer i større grad dem som har dårlig råd, derfor går egenandeler hardest ut over dem som allerede har det vanskeligst. Disse medlemmer viser til at Legeforeningen i sitt høringsinnspill tar til orde for en evaluering av hele ordningen med egenandeler, for å sikre at ordningen ikke forsterker de sosiale helseforskjellene og ikke er i strid med prinsippet om likever-

dig tilgang til helsetjenester uavhengig av sosioøkonomisk status.

Disse medlemmer peker også på at når ungdom må betale egenandeler for helsehjelp, svekkes deres muligheter til å utøve sin rettighetsfestede autonomi. I dag er pasienter helserettslig myndige når de er 16 år, og de skal kunne stå fritt til å oppsøke helsetjenesten uten å involvere sine foreldre eller andre foresatte. De skal også være fri til å ta imot helsehjelp som strider mot foreldrenes prinsipper eller overbevisning. Disse medlemmer mener at denne rettigheten svekkes når de pålegges egenandeler de ikke har forutsetning for å kunne betale.

Komiteens medlemmer fra Fremskrittspartiet, Rødt og Pasientfokus fremmer følgende forslag:

«Stortinget ber regjeringen fremme forslag som sikrer at barns fritak fra egenandeler i helsetjenesten utvides til å omfatte aldersgruppen 16 til 18 år.»

Komiteens medlemmer fra Sosialistisk Venstreparti, Rødt og Pasientfokus fremmer følgende forslag:

«Stortinget ber regjeringen gjennomføre en evaluering av hele egenandelssystemet med den hensikt å undersøke hvordan systemet slår ut for ulike pasientgrupper, slik at ordningen ikke forsterker de sosiale helseforskjellene.»

Forslag fra mindretall

Forslag fra Fremskrittspartiet, Rødt og Pasientfokus:

Forslag 1

Stortinget ber regjeringen fremme forslag som sikrer at barns fritak fra egenandeler i helsetjenesten utvides til å omfatte aldersgruppen 16 til 18 år.

Forslag fra Sosialistisk Venstreparti, Rødt og Pasientfokus:

Forslag 2

Stortinget ber regjeringen gjennomføre en evaluering av hele egenandelssystemet med den hensikt å undersøke hvordan systemet slår ut for ulike pasientgrupper, slik at ordningen ikke forsterker de sosiale helseforskjellene.

Komiteens tilråding

Komiteens tilråding fremmes av medlemmene i komiteen fra Arbeiderpartiet, Høyre, Senterpartiet, Sosialistisk Venstreparti og Kristelig Folkeparti.

Komiteen har for øvrig ingen merknader, viser til representantforslaget og råder Stortinget til å gjøre følgende

vedtak:

Dokument 8:267 S (2021–2022) – Representantforslag fra stortingsrepresentant Seher Aydar om å sikre ungdom helserettigheter gjennom å utvide egenandelsfritaket – vedtas ikke.

Oslo, i helse- og omsorgskomiteen, den 13. desember 2022

Tone Wilhelmsen Trøen

leder

Irene Ojala

ordfører

VEDLEGG

DET KONGELIGE
HELSE- OG OMSORGSDEPARTEMENT

Statsråden

Helse- og omsorgskomiteen
Stortinget

Deres ref
2022/2687

Vår ref
22/2683-

Dato
9. september 2022

**Dokument 8:267 S - Representantforslag om å sikre ungdom
helserettigheter gjennom å utvide egenandelsfritaket**

Helse- og omsorgskomiteén har bedt om min vurdering av Representantforslag 267 S (2021-2022).

«Stortinget ber regjeringen sørge for at barns unntak fra egenandeler i helsetjenesten utvides til å omfatte aldersgruppen 16 til 18 år.»

Regjeringen har som ambisjon å holde egenandeler på et lavt nivå. Lik tilgang til helse-tjenester av høy kvalitet, uavhengig av økonomi, er et grunnleggende prinsipp for vår felles helsetjeneste og kjernen i vår velferdsmodell. Regjeringen vil komme tilbake til vurderinger om egenandelene for aldersgruppen 16–18 år i våre budsjettforslag til Stortinget, og vil derfor anmode Helse- og omsorgskomiteén om å ikke gå videre med representantforslaget nå.

Med hilsen

Ingvild Kjerkol